

«Κοινωνική Βία: εννοιολογικές προσεγγίσεις και απόπειρες πρόληψης»

Του **Αναστάσιου Ρούσση** Κοινωνιολόγου – Εγκληματολόγου, Διδάκτορα Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών και Προϊστάμενου της Γενικής Δ/σης Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας Π.Β.Α.

Το παρόν κείμενο αποτέλεσε την εισήγηση του Αναστάσιου Γ. Ρούσση στην εσπερίδα για την ενημέρωση και την καταπολέμηση της κοινωνικής βίας με θέμα « *Ανθρώπινες Φωνές* » που διοργάνωσε η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μέσω της Αντιπεριφέρειας Πολιτισμού & Κοινωνικής Μέριμνας την Πέμπτη 20 Φεβρουαρίου 2025 στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης.

Τα links του παρόντος κειμένου παραπέμπουν στα δύο (2) σχετικά άρθρα της τοπικής εφημερίδας «*Εμπρός*» στο διαδικτυακό τόπο της www.emprosnet.gr.

(Α' Μέρος Εισήγησης, σχετικό link: <https://www.emprosnet.gr/emprosnet-archive/koinoniki-via-ennoiologikes-proseggiseis-kai-apopeires-prolipsis>)

Όταν ο Γερμανός φιλόσοφος, κοινωνιολόγος, δημοσιογράφος, ιστορικός και πολιτικός οικονομολόγος Καρλ Χάινριχ Μαρξ (5 Μαΐου 1818 - 14 Μαρτίου 1883) έλεγε ότι «... *η βία είναι η μαμή της ιστορίας* ... » θεωρώντας την άσκησή της ως αναγκαία προϋπόθεση για κάθε κοινωνικό μετασχηματισμό, δεν μπορούσε ίσως να φανταστεί μέχρι που θα έφθανε η χάρη της ρήσης του. Κι ακόμα περισσότερο δεν μπορούσε να φανταστεί ότι η βία θα γινόταν ένα επικίνδυνο όπλο στην υπηρεσία όσων επιβουλεύονται στην ουσία κάθε κοινωνική πρόοδο προς όφελος των προσωπικών, πολιτικών και επιχειρηματικών τους συμφερόντων. Σήμερα, έπειτα από 140 χρόνια μετά τον θάνατο του Καρλ Μαρξ η «*μαμή της ιστορίας*» του αποδείχτηκε ανίκανη να προωθήσει δημοκρατικούς κοινωνικούς μετασχηματισμούς. Αντίθετα, οδήγησε σε αυταρχικά καθεστώτα, εγκληματικές πράξεις και αντιδημοκρατικές συμπεριφορές.

Στα πλαίσια της σύγχρονης μεταβαλλόμενης κοινωνικής πραγματικότητας, είθισται να αποδίδονται διάφορες ονομασίες για τη βία όπως *οπαδική βία, ενδοσχολική βία, ενδοοικογενειακή βία, νεανική βία*, δίνοντας έτσι την διαστρεβλωμένη εντύπωση ότι πρόκειται στην ουσία για κάτι το διαφορετικό, ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για μία λανθασμένη εντύπωση διότι η βία, ανεξαρτήτως ονομασίας και μορφής που λαμβάνει, είναι μία και είναι Κοινωνική Βία, ενώ πάντα προέρχεται από τον «δυνατό» και στρέφεται κατά του «αδυνάτου». Κατ' αυτόν τον τρόπο, όποια θεωρία κι αν αποδεχτούμε ως πιο λογικά τεκμηριωμένη δεν παύουμε ως άτομα και ως κοινωνία να βιώνουμε τις πολλαπλές εκφράσεις της ίδιας βίας, της Κοινωνικής Βίας.

Η εννοιολογική προσέγγιση της κοινωνικής βίας ως φαινομένου κοινωνικής παθολογίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση στη διαδικασία της κατανόησης της, καθώς και του ορθού σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης καλών πρακτικών πρόληψης προς την κατεύθυνση του περιορισμού του φαινομένου και της μείωσης της βλάβης.

Η βία ως κοινωνικό φαινόμενο, είναι η πιο παράλογη και επικίνδυνη μορφή επιθετικότητας. Στην ουσία **η βία είναι η συλλογική μορφή της ατομικής επιθετικότητας**, που παίρνει συχνά τεράστιες διαστάσεις όταν εκδηλώνεται με μαζικά κινήματα και προκαλεί ομαδικά εγκλήματα, κοινωνικές αναταραχές και πολέμους.

Ο όρος Κοινωνική Βία είναι απολύτως πραγματικός και όχι μία αφηρημένη έννοια. **Είναι η βία η οποία λειτουργεί σε επίπεδο κρατών, θεσμών, συμπεριλαμβανομένων των Πανεπιστημίων και επαγγελματικών οργανισμών. Κοινωνική Βία είναι επίσης η παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής οργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας, όπως για παράδειγμα στην εργασία, στην οικογενειακή και προσωπική ζωή κ.ά..**

Ο παραδοσιακός διαχωρισμός και κατάταξη της βίας σε **φυσική** (δηλ. σε ένοπλη ή άοπλη σωματική βία μικρής ή μεγάλης κλίμακας, η οποία μπορεί να οδηγήσει και σε θάνατο, όπου ο βασικός σκοπός είναι η υποταγή του ατόμου στον δράστη), **λεκτική** (δηλ. σε χρήση του προφορικού ή του γραπτού λόγου για την πρόκληση βλάβης σε ένα άτομο ή σε μεγαλύτερες κοινωνικές ομάδες), **συναισθηματική** (η οποία συμβαίνει όταν κάποιος λέει ή πράττει κάτι για να εκμηδενίσει τον άλλο υποβιβάζοντας την προσωπικότητά του), **ψυχολογική** (δηλ. η χρήση απειλής με σκοπό την πρόκληση φόβου, με κύριο στόχο του δράστη να αποκτήσει έλεγχο στο θύμα ή στα θύματά του), **σεξουαλική (η οποία διαπράττεται όταν ένα άτομο αναγκάζεται να συμμετέχει χωρίς την συγκατάθεσή του**

σε σεξουαλική δραστηριότητα), **πνευματική** ή θρησκευτική (η οποία συμβαίνει όταν κάποιος χρησιμοποιεί τις πνευματικές πεποιθήσεις ενός ατόμου για χειραγώγηση και κυριαρχία), **πολιτιστική** (**όπου ο** ψυχικός τραυματισμός αποτελεί αποτέλεσμα πρακτικών που αποτελούν μέρος του πολιτισμού, της κουλτούρας, της θρησκείας ή της παράδοσής του), **οικονομική** (**όταν ο** έλεγχος και η κατάχρηση των οικονομικών πόρων ενός ανθρώπου, οργανισμού, κοινότητας ή χώρας γίνεται χωρίς τη συγκατάθεσή του), καθώς και η **παραμέληση** (**δηλ. η** ελλιπής ή πλήρης απουσία φροντίδας από κάποιον που έχει την ευθύνη να την παρέχει, είτε σε επαγγελματικό είτε σε προσωπικό επίπεδο), δεν αποδίδει με ακρίβεια την πολλαπλότητα και την συνθετότητά της. Γιατί βία δεν είναι μόνο το σπασμένο αυτοκίνητο, μια καμένη τράπεζα ή το ματωμένο πρόσωπο ενός ανθρώπου. Βία, επίσης, δεν ασκεί μόνο το κράτος ή κάποιες επαναστατικές ομάδες στο όνομα κάποιας ιδεολογίας ή θρησκείας, αλλά και μεμονωμένα άτομα. Βία είναι τα πεινασμένα παιδιά του τρίτου κόσμου, οι χιλιάδες πρόσφυγες - μετανάστες, η αβεβαιότητα των νόμων της παγκοσμιοποίησης, η μοναξιά και η θλίψη του άνεργου, η απόρριψη της διαφορετικότητας, οι άδικοι νόμοι, οι απαρχαιωμένοι θεσμοί, ο λαϊκισμός, ο εθνικισμός, ο στιγματισμός των «μειοψηφιών», οι ψευδείς ειδήσεις, η εξουσία της ψευδοεπιστήμης ή ακόμα και η ανάγκη να υπηρετούμε κάποια εξουσία από φόβο ή ως βολική «συνήθεια».

Η βία δεν είναι ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο. Υπήρχε πάντα με διάφορες μορφές, εκδηλώσεις, ενστάσεις και με διαφορετικές αιτιολογίες. Οι διαφορετικές εννοιολογικές προσεγγίσεις και, κατ'επέκταση, οι διαφορετικές μορφές που αποδίδονται στη βία, επιβεβαιώνουν ότι το φαινόμενο της βίας διαχέεται σε όλες τις δομές της κοινωνικής οργάνωσης και λειτουργίας σε διεθνές επίπεδο.

Όσον αφορά την Ελληνική κοινωνία, κατά πολλούς η διαδοχή αυτή δεν ήταν ένα αυτοματοποιημένο γεγονός, αλλά αποτέλεσε ένα από τα βασικότερα αρνητικά αποτελέσματα της ιστορικής μετάβασής της από την «παραδοσιακή» στη «σύγχρονη» μορφή της, κυρίως από τις αρχές του 2000 και έπειτα, όπου η ελληνική κοινωνία μεταλλάχθηκε με κυρίαρχο στοιχείο τη σταδιακή απώλεια της πρωταρχικής (παραδοσιακής) μορφής και, κατ'επέκταση, του ηθικού της και αξιακού της συστήματος. Αυτή η χρονική περίοδος συμπίπτει με την αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση και τη ραγδαία ανάπτυξη των σύγχρονων τεχνολογιών. Το διαδίκτυο, η κινητή τηλεφωνία και οι αναρίθμητες εφαρμογές επικοινωνίας επηρέασαν καταλυτικά τις παραδοσιακές δομές της ελληνικής κοινωνίας, εισάγοντας νέα ήθη και αντιλήψεις, διαμορφώνοντας νέους τρόπους ζωής και συμπεριφορές στις ανθρώπινες σχέσεις, ενώ κυρίαρχο στοιχείο που προβάλλεται στην ολοένα και μεγαλύτερη χρήση των νέων τεχνολογιών σήμερα, μεταξύ άλλων είναι και η ανάδειξη της βίας, αρχής γενομένης από τη λεκτική βία μέχρι και ακραίες μορφές σωματικής βίας, με ιδιαίτερη αισθητή τη διάχυση της βίας στα νεανικά στρώματα όπου εύκολα υιοθετούνται πρακτικές βίας που διαδίδονται μέσω του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Σήμερα φαινόμενα βίας σε εθνικό επίπεδο αποτελούν οι συμμορίες στις γειτονιές και τα κέντρα των μεγαλουπόλεων, η κουλτούρα της βίαιης επίλυσης των διαφορών, η διαστρέβλωση της φυσιολογικής ανάγκης των νέων να ανήκουν σε μια κοινωνική ομάδα, ο εθνικισμός και ο ρατσισμός που καλλιεργούνται χρόνια σε πολιτικό και κοινωνικό πεδίο, η ενίσχυση των οπαδικών στρατών από τους μεγαλοπαράγοντες των αθλητικών ομάδων, η έλλειψη οραμάτων και υψηλών αξιών από το περιεχόμενο της παιδείας, η έμφυλη και σεξουαλική βία στην καθημερινή ζωή, η αναπαραγωγή των στερεότυπων φύλου, των πατριαρχικών δομών και τις σχέσεων εξουσίας ανάμεσα στους ανθρώπους.

Στην όλη προβληματική μας θα πρέπει να μας απασχολήσει ιδιαίτερα και σε βάθος το γεγονός ότι, πέρα από την χειροπιαστή - καταγεγραμμένη μορφή της, όπως αυτή

αποτυπώνεται σε πλήθος ερευνητικών προσεγγίσεων, υπάρχει στην πραγματικότητα μία αξιολογή ποσοτική και ποιοτική διαφοροποίηση της πραγματικής μορφής του φαινομένου της κοινωνικής βίας λόγω του σκοτεινού αριθμού βίας και εγκληματικότητας, που περιλαμβάνει όλες εκείνες τις περιπτώσεις εγκλημάτων που δεν συγκαταλέγονται κάθε φορά, δεν αποκαλύπτονται ποτέ και, κατ' επέκταση, δεν συμπεριλαμβάνονται στα επίσημα αποτελέσματα των διαφόρων ερευνητικών προσεγγίσεων και στην ουσία τελικά απουσιάζουν ως επίσημα δεδομένα που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για το προφίλ του «δράστη» και του «θύματος», τον τρόπο τέλεσης της αξιόποινης πράξης του (Modus operandi), την «επιλογή του θύματος» και γενικά τους «παράγοντες γέννησης, διατήρησης της βίας και της εγκληματογένεσης»

(Β' Μέρος Εισήγησης, σχετικό link: <https://www.emprosnet.gr/emprosnet-archive/koinoniki-via-ennoiologikes-prosegqiseis-kai-apopeires-prolipsis-202503281312>)

Τα φαινόμενα κοινωνικής βίας όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο εμφανίζονται συχνότερα και με μεγαλύτερη ένταση. Κυρίαρχα στοιχεία στην κοινωνική δραστηριοποίηση είναι η επίτευξη της ατομικής υλικής ευημερίας, η ανταγωνιστική λογική και ο ατομικισμός. Με αυτά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά στο σύστημα οργάνωσης και λειτουργίας των σύγχρονων κοινωνιών, σε συνδυασμό και με την χρησιμοποίηση της γυναίκας για την προώθηση του καταναλωτισμού με σεξιστική οπτική, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ανθρώπινη υπόστασή της και τα δικαιώματά της στο πλαίσιο της ισότητας των φύλων, είναι ερμηνεύσιμη και η ενδοοικογενειακή βία σε μεγάλο βαθμό. Επίσης, είναι αναμενόμενη γενικότερα η βία στο σχολείο με τον εκφοβισμό, που ασκείται για την ανάληψη του ψευδο - ηγετικού ρόλου ή την αποκόμιση υλικού οφέλους, αφού στην πραγματικότητα δεν επιτυγχάνεται μία ουσιαστική κοινωνική ενσωμάτωση με βασικό εργαλείο τις κοινωνικές αξίες, που προωθούν την ενσυναίσθηση και τον κοινωνικό διάλογο ως βασικό εργαλείο για τον ορθολογισμό και το κοινωνικό συμφέρον στη βάση της επίλυσης των διαφορών. Το ίδιο συμβαίνει και με την ανάπτυξη βίαιων στάσεων γενικότερα στις κοινωνίες, οι οποίες δρομολογούνται από την διαφθορά, τις συνεχώς διευρυνόμενες ανισότητες και την αυξανόμενη αίσθηση που δημιουργείται για την μη ύπαρξη κοινωνικής δικαιοσύνης. Στο ίδιο μήκος κύματος θα μπορούσαμε να πούμε ότι κινείται και η αδυναμία οικοδόμησης δημοκρατικού διαλόγου στις τοπικές κοινωνίες με στόχο την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η έλλειψη δομών της κοινωνίας πολιτών, οι οποίες στο πλαίσιο διαλόγου με το πολιτικό σύστημα θα εκφράσουν την ανάγκη υπέρβασης των ανισοτήτων και γενικότερα των κοινωνικών ανισορροπιών, είναι εμφανής.

Για την υπέρβαση αυτών των συνθηκών, οι οποίες παράγουν βία σε πολλά επίπεδα, από το ενδοοικογενειακό μέχρι το σχολικό και το πολιτικό, καθώς και την προώθηση της αναίρεσης των γενεσιουργών αιτιών πρέπει να αναληφθούν οι κοινωνικές ευθύνες τόσο στο πολιτικό όσο και στο κοινωνικό πεδίο, ώστε να ληφθούν άμεσα οι αναγκαίες αποφάσεις οι οποίες θα αλλάξουν τον προσανατολισμό στην διαχείριση της δυναμικής της εξέλιξης αλλά και στην λειτουργία των τοπικών κοινωνιών με την προώθηση της ενεργοποίησης των πολιτών στις δομές της κοινωνίας πολιτών και την έναρξη διαλόγου με το πολιτικό σύστημα. Θεωρούμε ότι, πολύ σημαντική παράμετρος της αντιμετώπισης της κοινωνικής βίας αποτελεί η υπέρβαση της μονοδιάστατης οπτικής της αυστηροποίησης της νομοθεσίας, ενώ ιδιαίτερο βάρος και προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην πρόληψη για τη δημιουργία κοινωνικών συνθηκών, οι οποίες προωθούν την οικοδόμηση της κοινωνικής συνείδησης και ενσυναίσθησης και αποδυναμώνουν τις βασικές παραμέτρους γέννησης,

αναβίωσης και επέκτασης όλων των μορφών κοινωνικής βίας στο εσωτερικό της κοινωνίας. Άλλωστε, η απάντηση μιας φιλελεύθερης δημοκρατικής πολιτείας δεν μπορεί να είναι αποκλειστικά και μόνον κατασταλτική. Επίσης, θεωρούμε ότι είναι ανάγκη να δοθεί κυρίως μέσα από μια ουσιαστικά αναβαθμισμένη σε όλα τα επίπεδα της παιδείας, που θα αναδεικνύει τις αξίες της δημοκρατίας και του πολιτισμού. Επιπρόσθετα, η πολιτεία οφείλει να επικεντρώσει την προσοχή της στις γενεσιουργές αιτίες του φαινομένου - και όχι στα συμπτώματα - με απώτερο σκοπό την κατάρτιση μιας αποτελεσματικής στρατηγικής για τη συνολική αντιμετώπιση του φαινομένου που θα βασίζεται σε δύο (2) βασικούς άξονες :

(α) Μηδενική ανοχή σε κάθε μορφή κοινωνικής βίας, δεδομένου ότι στις περισσότερες των περιπτώσεων είτε απουσιάζει παντελώς η εφαρμογή του νόμου είτε η επιβαλλόμενη ποινή είναι μικρότερης σημασίας για τον δράστη, γεγονός που οδηγεί στην εμπέδωση ενός κλίματος ατιμωρησίας. Η ατιμωρησία όμως συμβάλλει καθοριστικά στη διαιώνιση της βίας με κίνδυνο τον εθισμό της κοινωνίας στη βία, ενώ η εφαρμογή του νόμου συμβάλλει αποδεδειγμένα στη γενική και ειδική πρόληψη του εγκληματικού φαινομένου, και

(β) Θεσμικές δομές πρόληψης της κοινωνικής βίας, με την υιοθέτηση των αναγκαίων θεσμικών παρεμβάσεων για τον περιορισμό του φαινομένου. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο λειτουργούν ειδικές υπηρεσίες στους δήμους για την αντιμετώπιση της κοινωνικής βίας. Οι υπηρεσίες στελεχώνονται με κοινωνικούς επιστήμονες, εκπροσώπους της αστυνομίας, των σχολικών κοινοτήτων και των αρμοδίων κρατικών φορέων, με αποστολή την ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών, καθώς και την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων για την υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Προς αυτή τη θετική κατεύθυνση θα μπορούσε να πει κανείς ότι κινείτε και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, κυρίως μέσα από τις κατευθύνσεις που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, θέτοντας ως βασικά ζητήματα - στόχους : (α) Την πρόσβαση στην απασχόληση, (β) την κοινωνική προστασία και η πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες, (γ) τη μετανάστευση και την ένταξη των μεταναστών, και (δ) την κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση των διακρίσεων.

Με τη σειρά του, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης έχει υιοθετήσει μία σύνθετη διαδικασία σχεδιασμού Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης (από Ιανουάριο του 2013 για πρώτη φορά για τα δεδομένα του ελληνικού συστήματος κοινωνικής προστασίας), δίνοντας την σκυτάλη της στις Περιφερειακές Στρατηγικές Κοινωνικής Ένταξης.

Τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής στο Βόρειο Αιγαίο για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας και τον Κοινωνικό Αποκλεισμό, διά μέσω της θεσμικής λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής που λειτουργεί από το 2020, αναμένονται με ιδιαίτερο θετικό πρόσημο και αυτά είναι η μείωση του αριθμού των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, η μείωση του αριθμού των παιδιών που απειλούνται από τη φτώχεια, η πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων πληθυσμού, η πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, η δημιουργία νέων και η υποστήριξη των υφιστάμενων Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η ανάσχεση των εμποδίων παρέμβασης σε υπηρεσίες Υγείας και Κοινωνικές Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας, η ανάπτυξη ενός Δικτύου Κοινωνικής Ασφάλειας κατά του Κοινωνικού Αποκλεισμού, που περιλαμβάνει δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες (ιδίως υπηρεσίες πρωτοβάθμιας ιατρικής

φροντίδας, στέγασης και εκπαίδευσης), καθώς και η αναζωογόνηση υποβαθμισμένων περιοχών.

Ωστόσο, πέρα από κάθε ευρωπαϊκό, εθνικό ή και περιφερειακό στρατηγικό σχέδιο, απαιτείται πρωτίστως να γίνει μία εμπειριστατωμένη ανάλυση του πολιτισμού της εποχής αλλά και του τρόπου ζωής των ανθρώπων, για να εντοπίσουμε τις σημαντικότερες αιτίες που προκαλούν το κοινωνικό φαινόμενο της κοινωνικής βίας.

Είναι σημαντικό να είμαστε σε θέση να αναλύουμε τα γεγονότα με μία όσο το δυνατόν περισσότερη αντικειμενική ματιά για να καταλήξουμε σε ορθότερα συμπεράσματα. Δυστυχώς, τις περισσότερες φορές λειτουργούμε ως εξωτερικοί παρατηρητές, καθιστώντας τους εαυτούς μας αδύναμους να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν το κάθε γεγονός που μπορεί να συμβαίνει, αποποιούμενοι τις δικές μας ευθύνες απέναντι στο κοινωνικό σύνολο.

Η ευθύνη είναι συνολική και ο καλύτερος τρόπος για να μην αφήσουμε την κατάσταση να επιδεινωθεί είναι να καταφύγουμε στον διάλογο και να κατανοήσουμε ανοιχτά τα προβλήματα, μεταβάλλοντας τους εαυτούς μας από «απλούς παρατηρητές» σε «ενεργούς συμμετόχους».

Κλείνοντας θα ήθελα να σημειώσω ότι, θεωρούμε ότι υπάρχει έντονα η ανάγκη συντονισμού και συνεργασίας των διαφόρων υπηρεσιών του κράτους. Δεν θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να μπλοκάρουν οι κρατικές υπηρεσίες στα σκουριασμένα γρανάζια της γραφειοκρατίας. Από τη μία είναι η πρόληψη και από την άλλη ο γρήγορος εντοπισμός των περιστατικών βίας, που συμβαίνουν στην κοινωνία. Υπάρχουν λύσεις, αλλαγή νοοτροπίας, αλλαγή ζωής χρειάζεται από όλους. Δεν αρκεί μόνον η αίσθηση ότι ενοχλούμαστε, θυμώνουμε και αντιδρούμε. Κι αυτό για να επιτευχθεί χρειάζεται ένας ορθός σχεδιασμός προληπτικών παρεμβάσεων, που θα υλοποιούνται με συντονισμό, κατάλληλα μέτρα και μέσα εφαρμογής, αξιολόγησης αλλά και επικαιροποίησή τους όπου αυτό κριθεί ως απαραίτητο. Η ευθύνη για την κοινωνική βία, που αναπτύσσεται με ανοδική τάση και αποδυναμώνει την κοινωνική συνοχή, είναι και συλλογική και όχι μονοδιάστατα ατομική. Αυτό σημαίνει, ότι η αντιμετώπιση της μπορεί να είναι αποτελεσματική σε ανάλογο επίπεδο. Αυτή η οπτική στο πολιτικό επίπεδο μπορεί να οδηγεί σε βιώσιμες λύσεις και τα φαινόμενα βίας στις σχέσεις των κοινωνιών στο διεθνές πεδίο και έτσι να αποφεύγεται η διαμόρφωση συγκρουσιακών συνθηκών με την ενεργοποίηση και την συνδρομή κοινωνικών κινημάτων με υπερεθνικές διαστάσεις.